

Ādas melanomas stadijas primārās diagnozes laikā Latvijā 2010.–2016. gadā

Simona Doniņa¹, Anete Petraite²

¹ Rīgas Stradiņa universitāte, A. Kirhenšteina Mikrobioloģijas
un virusoloģijas institūts, Latvija

² Latvijas Universitāte, Rezidentūras programma

Ievads. Melanoma ir melanocītu ļaundabīgs audzējs. To agrīni atklājot, ir laba izārstēšanas prognoze, taču šī ādas onkoloģiskā slimība visbiežāk metastazē. Tikai 4% no visiem ādas vēžiem ir melanoma, bet 90% tā ir ar ādas audzējiem saistītu nāves gadījumu iemesls. Pacientu dzīvildze ir tieši atkarīga no slimības stadijas diagnozes noteikšanas laikā, tādēļ veiksmīga slimības iznākuma priekšnoteikums ir agrīna un precīza melanomas diagnostika. Ādas melanoma ir vizuālās lokalizācijas audzējs, kas būtu jākonstatē slimības pirmajā stadijā.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis bija izvērtēt Latvijā primāri diagnosticēto melanomas slimnieku sadalījumu pa slimības stadijām no 2010. līdz 2016. gadam un raksturot pacientu sadalījumu, diagnozes precizēšanas metodes un terapijas taktiku ārstniecības iestādē, kurā koncentrējas lielākais melanomas slimnieku skaits.

Darbā tika izmantoti Slimību profilakses un kontroles centra dati (SPKC), 2015. un 2016. gada *Veselības aprūpes statistikas gadagrāmatas* un Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīcas (RAKUS) Latvijas Onkoloģijas centra (LOC) un Ambulatorās daļas pacientu medicīniskā dokumentācija.

Rezultāti. No 2010. līdz 2016. gadam saslimstība ar ādas melanomu variēja no 9,7 līdz 11,4 uz 100 000 iedzīvotāju, gadā melanomas tika diagnosticētas 196–226 Latvijas iedzīvotājiem. Sieviešu īpatsvars bija lielāks. Melanomas I stadija tika diagnosticēta 28,6–42,1% pacientu, II stadija – 30,8–42,3% pacientu. III slimības stadijā audzēju atklāja 8,0–14,2% pacientu, bet metastātiska slimība tika konstatēta 6,1–10,8% pacientu. Bez stadijas šajā laika posmā reģistrēti 4,5–18,8% gadījumu. Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīcas Latvijas Onkoloģijas centrā 2014. gadā stacionēts 131 pacients ar primāri diagnosticētu ādas melanomu, 64% – sievietes. Vairumam pacientu no veidojuma parādīšanās uz ādas vai esoša veidojuma izmaiņām līdz diagnozei pagājuši seši mēneši. I stadija konstatēta 33,6% pacientu, II stadija – 45,8%, III stadija – 13,7% un IV stadija – 6,9% pacientu. 73,3% pacientu audzēja biezums atbilstīgi *Breslow* bija > 1 mm, taču sargmezglā biopsija stadijas precizēšanai tika veikta tikai 49,4% šo pacientu. 35% gadījumu operācijas protokolā nebija norādīta rezekcijas līnijas atkāpe no veidojuma malām. Lielākajai daļai pacientu par turpmāko taktiku tika izvēlēta dinamiska novērošana.

Secinājumi. Pēdējo septiņu gadu laikā agrīni diagnosticēto melanomu īpatsvars Latvijā ir zems, pēc SPKC datiem tas nepārsniedz 75%. Joprojām saglabājas liels bez melanomas stadijas reģistrēto pacientu skaits. Analizētie dati norāda uz reizēm nepilnīgu stadijas precizēšanu pēc primārā audzēja ekscīzijas, kas var radīt neatbilstību patiesajai melanomas stadijai diagnosticēšanas brīdī un radīt priekšnoteikumus kļūdainai turpmākās taktikas izvēlei.